

**Ομιλία του Γενικού Διευθυντού
του Συνδέσμου Ελληνικών Βιομηχανιών
κ. Γιάννη Δραπανιώτη**

**με θέμα
«Περιβαλλοντικά βιώσιμη παραγωγή στην Ελλάδα. Από τη θεωρία στην
πράξη»**

**HELECO 05
3 Φεβρουαρίου 2005**

Κυρίες και κύριοι,

Οι κλιματικές αλλαγές, η ανάγκη για ορθολογική χρήση πρώτων υλών, οι τεχνολογικές βελτιώσεις στους ενεργειακούς βαθμούς απόδοσης και οι απαραίτητες αλλαγές ως προς την καταναλωτική συμπεριφορά, επιβάλουν μία επανεκτίμηση των κλασικών συνταγών επίλυσης των περιβαλλοντικών προβλημάτων.

Η ευρωπαϊκή πολιτική απέναντι στο περιβάλλον, αντιμετωπίζει στις μέρες μας νέες προκλήσεις, όπως προανέφερα, που αμφισβητούν τις μέχρι σήμερα προσεγγίσεις. Όλο και περισσότερο αποδεικνύεται ότι οι νομοθετικές παρεμβάσεις ίσως να μην είναι επαρκείς για να επιφέρουν τις απαραίτητες αλλαγές ώστε να διασφαλιστεί η επιθυμητή αειφορία. Δηλαδή η ισόρροπη περιβαλλοντική, οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη.

Σήμερα το 40% του νομοθετικού έργου του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου αφορά περιβαλλοντικά θέματα. Η περιβαλλοντική πολιτική διέπεται από περισσότερο από 600 ευρωπαϊκά νομοθετήματα, από τα οποία πάνω από τα 150 αφορούν άμεσα τη βιομηχανία – ενώ κάποια άλλα την αφορούν έμμεσα. Όλα αυτά συνθέτουν ένα πλαίσιο θεσμών και διαδικασιών, που είναι αδύνατον να αφομοιωθεί και να ενσωματωθεί στο σύνολό του στην καθημερινή μας πρακτική, ενώ είναι έντονα περιοριστικό, αλληλοεπικαλυπτόμενο και, θα τολμούσα να πω, ιδιαίτερα αντιαναπτυξιακό.

Οι αυστηρές προσεγγίσεις με επιβολή ορίων μέσω ευρωπαϊκών οδηγιών, οι οποίες στην αρχή ξεκινούν ως Οδηγίες-Πλαίσιο και τελικά διαμορφώνονται σε λεπτομερείς νομοθετικές εθνικές ρυθμίσεις δεν μπορούν να συνεχισθούν. Η γενικότερη αίσθηση είναι ότι η συνεχώς αυξανόμενη νομοθετική παρέμβαση, χωρίς σαφή μακροχρόνια στρατηγική κατεύθυνση και οικονομική και κοινωνική αξιολόγηση, δεν αξιοποιεί με τον βέλτιστο τρόπο τους περιορισμένους οικονομικούς και τεχνολογικούς πόρους ενώ επιβαρύνει υπέρμετρα την ευρωπαϊκή μεταποίηση.

Με άλλα λόγια, οι νέες προσεγγίσεις ως προς την άσκηση περιβαλλοντικών πολιτικών δεν θα πρέπει να υπηρετούν αποκλειστικά το κριτήριο της «περιβαλλοντικής αποτελεσματικότητας» αλλά θα πρέπει να λαμβάνουν

επιπροσθέτως υπόψη τα κριτήρια της οικονομικής αποδοτικότητας και της κοινωνικής αποδοχής.

Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο ανταποκρινόμενο στις παραπάνω προκλήσεις έθεσε, τον Μάιο του 2000 στη Λισσαβόνα, τους στόχους για την Ευρώπη του τέλους της δεκαετίας που διανύουμε, συνδέοντας την επιδιωκόμενη υλική ευμάρεια με την ευθύνη για το περιβάλλον και την κοινωνική πρόοδο. Το 2002, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή αποφάσισε, πριν υιοθετήσει ένα νέο μέτρο, να γίνεται εκτενής αξιολόγηση των επιπτώσεων του μέτρου οικονομικά, κοινωνικά και περιβαλλοντικά. Όμως μέχρι στιγμής η απόφαση δεν έχει εφαρμοσθεί παρά μόνον σε μία περίπτωση και τούτο πιλοτικά ύστερα από σχετική πρωτοβουλία της UNICE (περίπτωση REACH) ενώ στο κρίσιμο ζήτημα των μέτρων για συμμόρφωση στις δεσμεύσεις ΚΥΟΤΟ δεν ετέθη καν επί τάπητος το ενδεχόμενο μονομερούς απώλειας ανταγωνιστικότητας της ευρωπαϊκής οικονομίας.

Είναι γεγονός ότι δύο από τις συνιστώσες που συνθέτουν την έννοια της αειφορίας, δηλαδή η οικονομική ανάπτυξη και η περιβαλλοντική προστασία, εμφανίζονται εκ πρώτης όψεως ως μη συμβατές.

Μάλιστα για τη βιομηχανία, η οποία όπως κάθε σχεδόν ανθρωπογενής δραστηριότητα, αποτελεί παράγοντα περιβαλλοντικής επιβάρυνσης, υποστηριζόταν μέχρι πρόσφατα και από αρκετές πλευρές ότι με την υιοθέτηση περιβαλλοντικών πρακτικών που θα υπηρετούσαν τις αρχές της αειφορίας, θα αδυνατούσε να ικανοποιήσει την αναπτυξιακή συνιστώσα που η ίδια η αειφορία επιτάσσει.

Ο Σύνδεσμος Ελληνικών Βιομηχανιών δεν συμμερίστηκε αυτήν την άποψη θεωρώντας ότι:

1. Η ανάδειξη της έννοιας της εταιρικής κοινωνικής ευθύνης πρέπει να αποτελεί έναν από τους ακρογωνιαίους λίθους της πολιτικής που ακολουθούν οι ελληνικές επιχειρήσεις και των πρακτικών τις οποίες εφαρμόζουν, στο πλαίσιο δε της επιλογής αυτής η ευαισθητοποίηση απέναντι στην ανάγκη διαφύλαξης του φυσικού περιβάλλοντος πρέπει να αποτελεί βασική υποχρέωση απέναντι στο κοινωνικό σύνολο.
2. Μία σωστά σχεδιασμένη περιβαλλοντική πολιτική όχι μόνον δεν έχει αρνητικές επιπτώσεις σε όρους ανταγωνιστικότητας και απασχόλησης αλλά μπορεί να χρησιμοποιηθεί σαν μοχλός ανάπτυξης.

Αυτό το τελευταίο, μπορεί να υποστηριχθεί με πολλά παραδείγματα ξεκινώντας από τις επιπτώσεις περιβαλλοντικών πολιτικών (ανακύκλωση, εισαγωγή καθαρών τεχνολογιών, παραγωγή ενέργειας από Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας, κ.λπ.) στην ανάπτυξη νέων υψηλού τεχνολογικού επιπέδου και κατά κανόνα κερδοφόρων δραστηριοτήτων, που με τη σειρά τους εξασφαλίζουν απασχόληση σε εκατοντάδες χιλιάδες εργαζόμενους σε ευρωπαϊκό επίπεδο.

Μάλιστα, στο πλαίσιο πολιτικών ενθάρρυνσης πολλές από αυτές τις δραστηριότητες απολαμβάνουν κινήτρων, όχι μόνον για την αρχική ίδρυση αλλά και για την προώθηση της διάθεσης του παραγόμενου προϊόντος.

Πέρα από τις δημιουργούμενες νέες δραστηριότητες, σημαντικά είναι και τα οφέλη από τις επενδύσεις περιβαλλοντικής προστασίας που απορρέουν από την εξοικονόμηση ενέργειας και πρώτων υλών, ενώ οι συνθήκες καλής γειτονίας που συνεπάγεται η περιβαλλοντικά συμβατή λειτουργία μιας επιχείρησης, με τη σειρά τους δημιουργούν συνθήκες απρόσκοπτης λειτουργίας και εποικοδομητικής συνεργασίας με τους αντίστοιχους κοινωνικούς εταίρους.

Επιπροσθέτως τα τελευταία χρόνια διαπιστώνεται ότι η περιβαλλοντική ευαισθητοποίηση του κοινωνικού συνόλου οδηγεί σταδιακά σε καταναλωτικές συμπεριφορές υποστηρικτικές της προσπάθειας για εγκατάσταση συνθηκών αειφόρου ανάπτυξης. Δεν είναι τυχαίο γεγονός ότι έννοιες όπως η περιβαλλοντική πιστοποίηση και ο περιβαλλοντικά φιλικός κύκλος ζωής ενός προϊόντος (που σε πρώτη φάση εκφράζεται από την ανακυκλωσιμότητα) αργά αλλά σταθερά μετεξελισσονται σε εργαλεία της αγοράς, όπως έχει ήδη συμβεί με την πιστοποίηση της διασφάλισης ποιότητας. Η πραγματικότητα αυτή αναμένεται ότι με την πάροδο του χρόνου δεν θα επηρεάζει μόνο την σχέση παραγωγού-απλού καταναλωτή αλλά και τη συνεργασία με άλλους παραγωγούς, με το τραπεζικό σύστημα, τις ασφαλιστικές εταιρείες αλλά και τις ίδιες τις κυβερνήσεις. Άλλωστε δεν είναι τυχαίο ότι δώδεκα χρόνια μετά την εκπόνηση του κανονισμού 1836/93 της Ε.Ε. που αφορά το EMAS και την εμφάνιση στη συνέχεια του ISO 14000 έχει αρχίσει να γίνεται αρκετή συζήτηση ως προς την σκοπιμότητα εισαγωγής οικολογικών κριτηρίων στις κρατικές προμήθειες (greening of public procurements), ενώ οι πιστοποιημένες επιχειρήσεις μπορούν να ελπίζουν σε μείωση του διαδικαστικού φόρτου σε θέματα αδειοδότησης ως προς την εγκατάσταση και λειτουργία τους ή ακόμα και σε ευνοϊκότερη μεταχείριση στο πλαίσιο της ασφαλιστικής κάλυψής τους κατά περιβαλλοντικών κινδύνων σε συνέχεια της ενεργοποίησης της οδηγίας για την περιβαλλοντική ευθύνη.

Στη χώρα μας, ήδη από τις αρχές της περασμένης εικοσαετίας η βιομηχανία εντατικοποίησε τις προσπάθειες για βελτίωση των περιβαλλοντικών της επιδόσεων. Βέβαια, σε πρώτη φάση δόθηκε προτεραιότητα σε παρεμβάσεις που στόχευαν στην καταστολή της προκαλούμενης ρύπανσης προκειμένου να εξασφαλισθεί η συμβατότητα με τις θεσμοθετημένες προδιαγραφές ποιότητας, αέρα, νερών, κ.λπ.

Έτσι, επενδύσεις για πρόληψη της ρύπανσης μέσω της εισαγωγής καθαρών τεχνολογιών στην παραγωγική διαδικασία την πρώτη περίοδο βρίσκονταν στη φάση των μελετών. Στη συνέχεια όμως, όταν η βελτίωση του επιχειρηματικού περιβάλλοντος και των μακροοικονομικών μεγεθών βελτίωσε το επενδυτικό κλίμα, πολλές επιχειρήσεις στο πλαίσιο επενδύσεων επέκτασης και εκσυγχρονισμού υιοθέτησαν τεχνολογίες πρόληψης της ρύπανσης χωρίς να ατονήσουν βέβαια και οι επενδύσεις σε αμιγώς περιβαλλοντικό εξοπλισμό για την αντιμετώπιση και κατεργασία των εκπομπών.

Κυρίες και κύριοι,

Έχοντας σε μεγάλο βαθμό απεγκλωβισθεί από το δίλημμα: περιβάλλον ή ανταγωνιστικότητα η ελληνική βιομηχανία επιδιώκει την αιφορική της ανάπτυξη μέσα από ένα σωστά σχεδιασμένο και σύγχρονο πλαίσιο περιβαλλοντικής πολιτικής.

Ποιες, όμως, πρέπει να είναι οι συνιστώσες μιας τέτοιας πολιτικής; Αυτή, κατά τη γνώμη μου, και μετά από μακρά θητεία στην ελληνική βιομηχανία θα πρέπει να χαρακτηρίζεται:

1. Από **περιβαλλοντική αποτελεσματικότητα** που θα υπηρετείται από στόχους ποσοτικούς ή ποιοτικούς ιεραρχημένους, ρεαλιστικούς ως προς την επίτευξή τους, μετρήσιμους και προπάντων διαφανείς στην κοινωνία.
2. Από **οικονομική αποδοτικότητα**. Ανέφερα ήδη στην αρχή της ομιλίας μου ότι η περιβαλλοντική νομοθεσία διαρκώς αναθεωρούμενη οδηγεί τις επιχειρήσεις σε αβεβαιότητα και σε έναν διαρκή και δαπανηρό αγώνα δρόμου για ικανοποίηση νεοιθήμενων περιβαλλοντικών προδιαγραφών ακόμα και αν οι πρόσφατα θεσμοθετημένες δεν έχουν επιτευχθεί. Ο ΣΕΒ θεωρεί απαραίτητο ένα σταθερό και προβλέψιμο πλαίσιο πολιτικής που να στηρίζεται σε παραδοχές τέτοιες που να καθιστούν δυνατή την απόσβεση του κόστους των περιβαλλοντικών επενδύσεων σε εύλογο χρονικό διάστημα.

Εξίσου απαραίτητο πριν αλλά και μετά από κάθε νομοθετική ρύθμιση είναι να εξετάζεται η σχέση κόστους/οφέλους για τις επιχειρήσεις και την κοινωνία με παράλληλη μέριμνα για διαφύλαξη της ανταγωνιστικότητας της Ευρωπαϊκής Οικονομίας.

Θα ήθελα στο σημείο αυτό να επισημάνω ότι τόσο η Πολιτεία όσο και η Ευρωπαϊκή Ένωση πρέπει να λάβουν σοβαρά υπόψη το ότι η υπόθεση της διαφύλαξης του φυσικού περιβάλλοντος δεν πρέπει να συνιστά μονομερή υποχρέωση της Ευρώπης απέναντι στην παγκόσμια κοινωνία ενώ οι ευρωπαϊκές επιχειρήσεις δεν μπορούν να υφίστανται αυτό που σήμερα συνηθίζουμε να χαρακτηρίζουμε σαν «environmental dumping» από ανταγωνιστές τρίτων χωρών που λειτουργούν απελευθερωμένοι από κάθε έστω και στοιχειώδη υποχρέωση συμμόρφωσης σε περιβαλλοντικές προδιαγραφές.

3. Από **κοινωνική αποδοχή**. Μία σωστά σχεδιασμένη αιφορική πολιτική πρέπει να ολοκληρώνει την περιβαλλοντική και οικονομική πολιτική διαμορφώνοντας στόχους για την εκπαίδευση, την υγεία και την κοινωνική προστασία. Παράλληλα, είναι ιδιαίτερα σημαντικό να διαμορφωθούν σταδιακά περιβαλλοντικά συμβατές καταναλωτικές συνήθειες. Δεν πρέπει να ξεχνάμε ότι ο καταναλωτής απέναντι στο περιβάλλον είναι εξίσου υπεύθυνος όσο και ο παραγωγός. Η επίτευξη του προαναφερθέντος στόχου ισοδυναμεί με κατάλληλη παιδεία που επιτυγχάνεται μέσα από κατάλληλη εκπαίδευση.

4. Από προαγωγή συμφωνιών σε εθελοντική βάση. Έχει διαπιστωθεί ότι η ενθάρρυνση πρακτικών αυτορύθμισης ως εργαλείου περιβαλλοντικής προστασίας οδηγεί τις επιχειρήσεις στην υιοθέτηση ενεργού ρόλου και στην εξεύρεση λύσεων αποτελεσματικών ως προς το κόστος και προσαρμοσμένων σε ταχύτερη επίτευξη των περιβαλλοντικών στόχων.

Είναι σημαντική πιστεύω η ενθάρρυνση της περαιτέρω προώθησης του θεσμού σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης αλλά και σε εθνικό όπου μέχρι σήμερα δυστυχώς δεν έχουν γίνει πολλά πράγματα. Προς αυτήν την κατεύθυνση θα συμβάλει όχι μόνον η εκπόνηση και θεσμοθέτηση διαδικασιών πιστοποίησης της προόδου εφαρμογής και αναγνώρισης των περιβαλλοντικών συμφωνιών αλλά και η πληροφόρηση των ιδίων των επιχειρήσεων και των λοιπών φορέων της κοινωνίας σε σχέση με τα πλεονεκτήματα που απορρέουν από την προαναφερθείσα πρακτική.

Προσπάθησα όσο πιο σύντομα μπορούσα να σας επισημάνω τις σύγχρονες περιβαλλοντικές προκλήσεις καθώς και το περίγραμμα μιας πολιτικής που κατά τη γνώμη μου θα υποβοηθούσε μάλλον την επίτευξη του κοινού μας στόχου δηλαδή της αιφόρου ανάπτυξης. Σε αυτήν την προσπάθεια είναι δύσκολο να προχωρήσει ο καθένας μόνος. Επαναλαμβάνω για άλλη μία φορά ότι έννοιες όπως η διαφάνεια ως προς τους τιθέμενους στόχους, οι επιπτώσεις στην ανταγωνιστικότητα, η αποδοχή και οι πρακτικές αυτορύθμισης παραπέμπουν σε εμπλοκή όχι μόνον των επιχειρήσεων αλλά και των λοιπών φορέων της κοινωνίας (εργαζόμενοι, αυτοδιοίκηση, μη κυβερνητικές οργανώσεις, κ.λπ.).

Ο Σύνδεσμος Ελληνικών Βιομηχανιών παρακολουθεί τις εξελίξεις σε εθνικό, ευρωπαϊκό και διεθνές επίπεδο μέσω εξειδικευμένης ομάδας εργασίας στην οποία μετέχουν στελέχη του καθώς και στελέχη από επιχειρήσεις μέλη του, προσπαθώντας να εξασφαλίσει την υιοθέτηση από την πλευρά της πολιτείας μέτρων και πολιτικών για πραγματική αιφόρο ανάπτυξη. Ταυτόχρονα, ευαισθητοποιεί τα μέλη του ως προς την ανάγκη προστασίας του φυσικού περιβάλλοντος, ενημερώνοντας τα παράλληλα και για κάθε νέα εξέλιξη θεσμική ή τεχνολογική που είναι σχετική με το όλο θέμα. Τέλος, απευθυνόμενος στην κοινωνία προσπαθεί να αναδείξει την προσπάθεια της βιομηχανίας για βελτίωση των περιβαλλοντικών της επιδόσεων.